

forma

A Gründerzeitmuseum otthonául szolgáló Gutshaus Mahlsdorf

KOVÁCS DÁNIEL *művészettörténész,*
a Collegium Hungaricum Berlin programigazgatója
NAGY FRIGYES EZÜSTJÉTŐL A CSÓVÁZAS BÚTORIG
IPARMŰVÉSZET, DIZÁJN ÉS TÁRGYKULTÚRA
A NÉMET FŐVÁROS KIÁLLÍTÓHELYEIN

*a legizgalmasabb
koncepció szerint
működő intézmény
mindössze lakásnyi
alapterületen várja
az érdeklődőket*

Peter Behrens tervezte felirat a Reichstag bejárata felett, a Hansaviertel modern tömbjei, Le Corbusier lakógépe az olimpiai stadion szomszédságában, a világ első közlekedési lámpája a Potsdamer Platz modern felhőkarcolói között. Berlinben a dizájtörténet egyben a város és lakóinak története, így akár egy-egy hosszabb séta is komoly leckét kínál a 19–20. század tárgykultúrájából. A helyzet azonban nemegyszer elmentmondásos: a legnagyobb múltú múzeum a látogatók között kifejezetten rossz hírnévnek örvendhet, a legizgalmasabb koncepció szerint működő intézmény pedig mindössze lakásnyi alapterületen várja az érdeklődőket.

*Gutshaus
Mahlsdorf*

*Kelet-Berlin
egyetlen,
magánszemély
által alapított
és fenntartott
iparművészeti
gyűjteménye*

*a második
világháborút
követően megkezdte
gyűjteményének
összeállítását
a lebombázott
házakból kimentett
tárgyakkal*

*Itt nyílt meg
1960-ban
a Gründerzeit-
museum*

¶ Kelet felől, az egyes számú főúton érkeve alig néhány száz méterrel kell elhagynunk Berlin határát, hogy elérjük a Gutshaus Mahlsdorfot. Ez a kúria 1960 óta a 19. század második felének tárgykultúráját és lakásinteriőrjét bemutató és e műfajban magát Európa legnagyobbjának nevező Gründerzeitmuseum otthona. Története több szempontból sem hétköznapi. Kelet-Berlin egyetlen, magánszemély által alapított és fenntartott iparművészeti gyűjteményéről van szó, amelyet Lothar Berfelde hozott létre – ő pedig Charlotte von Mahlsdorf néven az NDK történetének egyetlen, transzneműségét nyilvánosan vállaló közszereplője. Berfelde gyerekkorától rajongott a 19. század második felének kultúrájáért, és már tizenévesen, a második világháborút követően megkezdte gyűjteményének összeállítását a lebombázott házakból kimentett tárgyakkal. Először a szovjetek által kiraboltt friedrichsfelde-i kastélyba költözött be gyarapodó kollekcijával, majd amikor ennek más funkciót talált az állam, a mahlsdorfi kúriát választotta, azt egyúttal megmentve a lebontástól. Itt nyílt meg 1960-ban a Gründerzeitmuseum,¹ amelyben egészen svédországi emigrációjáig, 1996-ig maga Berfelde

[1] Hultschiner
Damm 333, 12623
Berlin.

kalauzolta a látogatókat. Az addigra páratlanná vált kollekció egy részét ekkor Berlin megvásárolta, a kúria gondozását a következő évben vette át hivatalosan az e célra alapított Förderverein Gutshaus Mahlsdorf e. V. közhasznú szervezet.

¶ A mahlsdorfi kúria egyszerre lokális kultúrközpont, közkedvelt rendezvényhelyszín, a berlini LGBT-közösség zárandókhelye és iparművészeti bemutatóhely. A bútorok zöme 1880 és 1900 közötti, egy részük eredetileg a 2002-ben elhunyt alapító – vagyis ahogyan a vezetők máig emlegetik: Charlotte – családjának tulajdona. A felépítés tökéletesen követi egy 19. század végi, 20. század eleji kúria beosztását: van úriszoba és női szalon, dolgozó, zeneszoba, háló, a pincszinten pedig eredeti eszközökkel berendezett mosókonyha és kamra. Itt az alapító gyűjtőszervevényének tanújeleként egy unikális 19. századi kocsmaberendezéssel is találkozunk: az azóta elbontott Scheunenviertelben álló „Mulackritze” darabjait Charlotte kézikocsival hordta haza. A szerdánként és vasárnaponként, német nyelvű vezetéssel látogatható kiállítóhely különlegességét a számos unikális zeneeszköz adja, amelyet a vezető örömmel meg is szólaltat.²

¶ Ha múzeumnak nem is nevezhető, Charlotte von Mahlsdorf birodalma egyedi értékekben bővelkedő, muzeális értékű kollekció, amelyben minden potenciál megvan a fejlesztéshez. A kiállítóhely a személyes felfedezés élményét kínálja, valóban értékes tárgyakon keresztül, és körültekintően mutatja be egy fontos kor tárgykultúráját. Ez alighanem a legtöbb, ami a jelenlegi státusában, intézményesített szakmai háttér nélkül kihozható belőle. A komolyabb fejlesztés, a berlini körülményeket ismerve, csak idő kérdése.

¶ A német fővárosban több is akad a mahlsdorfi kúriához hasonló, egykori úri lakokban létesített enteriőrmúzeumokból; persze, a 20. század viszontagságait ismerve nem meglepő, hogy a berendezés ritkán eredeti. Ilyen ma például a Charlotte által először belakott friedrichsfeldei kastély, szépen festett késő barokk szobáiban korabeli bútorokkal. Szinte hagyományos kastélymúzeumokat idézne – ha nem a parkjába telepítették volna az 1950-es években Kelet-Berlin állatkertjét. A barokk parterre egyik oldalán így krokodilok, a másikon

a felépítés tökéletesen követi egy 19. század végi, 20. század eleji kúria beosztását

egy unikális 19. századi kocsmaberendezéssel is találkozunk: az azóta elbontott Scheunenviertelben álló „Mulackritze” darabjait Charlotte kézikocsival hordta haza

[2] A látogatás élményét tekintve a mahlsdorfi kúria leginkább a soproni Zettl-Langer Gyűjteményhez hasonlítható. Az természetesen történetileg autentikusabb, Mahlsdorf viszont jóval nagyobb.

szinte hagyományos kastélymúzeumokat idézne – ha nem a parkjába telepítették volna az 1950-es években Kelet-Berlin állatkertjét

mondhatni sokkoló
élmény ezt követően
Pieck ötvenes
években készült
dolgozószobájával,
majd egy
eredeti NDK-s
vendégapartmannal
szembesülni

gibboncsalád fogadja a látogatót. Hasonló meglepetések vannak a keleti oldal másik nagy barokk kastélyában, Schloss Schönhausenben. A hányatott sorsú épület 1949 és 1960 között Wilhelm Pieck, a Német Demokratikus Köztársaság elnökének hivatalos rezidenciájaként, 1964-től pedig az NDK hivatalos állami vendégházaként szolgált. A 2009-ben újra múzeumként megnyitott, a Stiftung Preußische Schlösser und Gärten Berlin-Brandenburg kezelésében működő épület két kiemelkedő korát idézi meg. A harmincas években ide szállított, fából készült díszlépcső nem autentikus ugyan, de eredeti; a kastély káprázatos stukkókkal ékesített díszterme viszont valódi barokk gyöngyszem. Meglepő, mondhatni sokkoló élmény ezt követően Pieck ötvenes években készült dolgozószobájával, majd egy eredeti NDK-s vendégapartmannal szembesülni; konkrétan azzal, ahol az érkező vendégek feleségei, például Kádár Jánosné, töltötték éjszakájukat. A meglepetést nem is feltétlenül a berendezés szegényessége, mint inkább a klasszikus keleti sztenderdek szerint kialakított, lila csempés fürdőszoba okozza – erre aligha számít a kastély tájékozatlan látogatója.

¶ Ha a nagytétényi Száraz–Rudnyánszky-kastélyhoz hasonló, a távoli múltba repítő, de szakmailag is körültekintő enteriőr-bemutatóteret keresünk, és nem akarunk Potsdamig vagy Oranienburgig utazni, vár az 1920 előtt önálló, azóta Berlinhez tartozó Köpenick.³ A Hohenzollern-család egykori kastélya a 16–17. században egy ezer évvel korábbi szláv erődítésre épült. Bár a tervezett, U alakú együttesből csak a két rövidebb szárny készült el, a közelmúltban felújított köpenicki kastély a német főváros legjobb állapotú műemlékei közé tartozik. Főépületében nívós kiállítás, melléképületében megfizethető színvonalú étterem várja a látogatót, és a kastélysziget kellemes parkját még nem is említettük. A békés környezet hatékonyan leplezi, amire a korábbi példák alapján már számíthatunk: nem éppen mindennapi a köpenicki kastély története sem, szoros összefüggésben a fenntartó intézmény, a berlini Kunstgewerbemuseum történetével.

¶ Mint az köztudott, az iparművészeti múzeumok között sorrendben az 1852-es londonit illeti meg az elsőbbség, majd

[3] Alt-Köpenick 1,
12557 Berlin.

A Kunstgewerbemuseum egyik épülete, a köpenicki kastély

Kunstgewerbemuseum

benne az 1610 és 1616 között készült Pommersche Kunstschränkkal, amely a királyi íróasztal és a minimúzeum funkcióit egyesítette, a valaha készült legdrágább és legizgalmasabb bútorok egyikeként

az épületet négy évtizedig használták eredeti céljaira: iskolaként és múzeumként

a tervező másodunokaöccse, Walter Gropius által létrehozott Bauhaus eközben egyre erősebben bizonyították az intézmény teljes reformjának elkerülhetetlenségét

az 1863-as bécsit négy évre rá követte Berlin – így az egykori Deutsches Gewerbemuseum, amely Julius Lessing igazgatása óta viseli a Kunstgewerbemuseum nevet, a maga nevében Európa és a világ harmadikja.⁴ Az akkor formálódó felfogásnak megfelelően az intézmény tevékenységét az oktatás-gyűjtés-bemutató hármas egysége jellemezte. Az első alkalommal az az évi párizsi világkiállítás kortárs darbjait bemutató gyűjtemény hamar gyarapodásnak indult a dicső germán múlt emlékeivel. 1874-ben megvásárolták a lüneburgi városi tanács középkori ezüstkincsének 36 darabját, majd 1875-ben a brandenburgi-porosz királyi udvar 6500 darabos kincstárát – benne az 1610 és 1616 között készült Pommersche Kunstschränkkal, amely a királyi íróasztal és a minimúzeum funkcióit egyesítette, a valaha készült legdrágább és legizgalmasabb bútorok egyikeként.

¶ Több ideiglenes helyszínen után a múzeum 1881-re saját palotát kapott, Martin Gropius és Heino Schmieden tervei alapján. Az impozáns, háromszintes neoreneszánsz épület homlokzatára híres művészek portréi kerültek, az üveggel fedett átrium pedig – a kor elvárásai szerint – tökéletes helyszíneként szolgált a bemutatókhoz. Az átadás évében itt mutatták be a kor egyik legnagyobb régészeti felfedezését, a trójai aranykincset, amelyet a múzeum a felfedező Heinrich Schliemanntól vásárolt meg. Az épületet négy évtizedig használták eredeti céljaira: iskolaként és múzeumként. A gyűjtemény több szekciója időközben intézményesült: 1904-ben létrejött az Iszlám, három évre rá a Kelet-ázsiai Művészetek Múzeuma. A 20. század első évtizedeiben mindre szaporodó, új típusú képzési helyszínek, köztük a tervező másodunokaöccse, Walter Gropius által létrehozott Bauhaus eközben egyre erősebben bizonyították az intézmény teljes reformjának elkerülhetetlenségét is. A feladat ódiáját egy ambiciózus szakember, Wilhelm von Bode vállalta fel a császárság felbomlását követően a korábbinál jóval komolyabb szerepet kapó központi múzeumigazgatóság, a Staatliche Museen zu Berlin élén. Szembeszállva saját, szintén Vilmos korában ki-nevezett kollégáival, köztük a Kunstgewerbemuseumot igazgató Otto von Falkéval, a „berlini múzeumháború”⁵ részeként

[4] Franz Adrian Dreier: Zur Geschichte der Kunstgewerbemuseums. In: Monika Bierschenk (ed.): Kunstgewerbemuseum Berlin. Staatliche Museen Preussischer Kulturbesitz, Berlin 1985, 7–16.

[5] Timo Saalmann: Kunstpolitik der Berliner Museen 1919–1959. Schriften zur modernen Kunst-historiographie 6. Dr Gruyter Verlag – Akademie Verlag GmbH, Berlin 2014, 55.

Bode 1921-ben gyakorlatilag megszüntette az intézményt. A gyűjteményeket a köztulajdonba kerülő berlini Stadtschlossba költöztette, amelyet Schlossmuseum néven működtetett tovább, az akadémia vezetését pedig Bruno Paul vette át „Vereinigten Staatsschulen für freie und angewandte Kunst” néven.⁶

¶ A Hohenzollernek évszázadokon keresztül bővített, gigászi kastélya Berlin szívében, a Museuminsel többi úttörő intézményének közvetlen szomszédságában kiváló lehetőséget kínált a gazdag középkori, barokk és reneszánsz tárgyatanyag bemutatására. A húszas évek viszonylag csendes időszaka után az intézmény az úgynevezett Welfenschatzknak köszönhetően került újra a figyelem fókuszába. A braunschweigi St. Blasius-templom 11. és 15. század között összeállt, hányatott sorsú kincstárát az azt az utóbbi évszázadokban birtokló Welf-uralkodóház ugyanis a húszas években áruba bocsátotta, és számos darabja zsidó műkereskedők közvetítésével az Egyesült Államok múzeumaiba került. A berlini múzeumi világ, csúcán Bode utódjával, Otto Kümmellel a náci vezetés antiszemitizmusára és középkor iránti rajongására építve elérte, hogy banki hitelt is igénybe véve megvásárolják a megmaradt 42 műtárgyat, köztük felbecsülhetetlen értékű középkori ötvösmunkákat. A közszemlére tett műkincsegyütttest maga Hitler is megtekintette a Stadtschlossban, 1936. május 26-án.⁷

¶ Néhány évre rá, a második világháború kirobbanását követően a Schlossmuseumot bezárták, műtárgyait pedig gondosan deponálták. A szövetséges légitámadásokban, majd a szovjet ostromban a Stadtschloss súlyosan károsodott, az itt tárolt darabok egy része megsemmisült. A Pénzverde trezorjában 3500 műtárgy, a Sophienhof-kastélyban hatezer textil és 124 értékes bútor veszett oda. A legnagyobb kárt a friedrichshaini Flakturm – már szovjet ellenőrzés alatt történt – kiegészése okozta: itt 2250 válogatott darab pusztult el. Köztük volt a múzeum legismertebb darabja, a Pommersche Kunstschränk is.⁸

¶ A háborús veszteségeket az intézmény évtizedeken keresztül nem heverte ki. A város kettéosztásával a gyűjtemény is szét hasadt. A nyugatra kerülő raktárak négyszáz ládányi anyagát

a berlini múzeumi világ, csúcán Bode utódjával, Otto Kümmellel a náci vezetés antiszemitizmusára és középkor iránti rajongására építve elérte, hogy banki hitelt is igénybe véve megvásárolják a megmaradt 42 műtárgyat

a szovjet ostromban a Stadtschloss súlyosan károsodott, az itt tárolt darabok egy része megsemmisült

a város kettéosztásával a gyűjtemény is szét hasadt

[6] A korábbi épület a második világháborúban súlyosan megsérült; lebontását csak Walter Gropius személyes közbelépése akadályozta meg. A Kelet- és Nyugat-Berlin közvetlen határvonalára került tőmb évtizedeken keresztül üresen állt, végül 1978-tól múzeumként nyitották meg. Ma Martin-Gropius-Bau néven, példamutatóan helyreállítva a Berliner Festspiele felügyelete alatt működő kiállító- és rendezvényközpont.

[7] T. Saalmann: i. m. 155.

[8] A friedrichshaini tüzben a Kaiser-Friedrich-Museum több mint négyszáz nagyméretű festménye és ezeröttszáz szobra is odaveszett. A pusztulásról Das verschwundene Museum („az eltűnt múzeum”) címmel 2015-ben rendeztek több helyszínes, nagyszabású kiállítást.

nyilvánvalóvá vált,
hogy a kettészakadt
gyűjtemény
egyesítése senkinek
sem érdeke

párhuzamosan
működött egy-egy
Kunstgewerbe-
museum,
ugyanazzal
a névvel, önmagát
természetesen
a jogos
utódintézménynek
tekintve

ideiglenesen vidéki raktárakban, Wiesbadenben és Cellé-
ben helyezték el. A keleten maradt anyagok jelentős részét a
szovjetek elszállították, majd 1958-ban egy részét visszaad-
ták, természetesen a Német Demokratikus Köztársaságnak.⁹
Ekkorra nyilvánvalóvá vált, hogy a kettészakadt gyűjtemény
egyesítése senkinek sem érdeke. Így a következő évtizedek-
ben a várost kettészelő határ mindkét oldalán, két különböző
országban párhuzamosan működött egy-egy Kunstgewerbe-
museum, ugyanazzal a névvel, önmagát természetesen a jo-
gos utódintézménynek tekintve. A keletnémet változat már
1953-ban megnyitott a Bode-Museum két termében, majd –
mivel a Stadtschloss romjait politikai okokból lerobbantották
és eltakarították – 1963-ban a köpenicki kastélyban kaptak
helyet, a hagyományokat követve részben enteriőrmúzeum-
ként.¹⁰ Az eldugott helyszín nagyobb szabadságfokot adott:
a múzeum már az 1960-as évektől gyűjtött századfordulós,
szecessziós tárgyakat, 1974-ben pedig a kortárs osztály is meg-
alakult. Hogy-hogy nem, a nyugati oldalon is 1963-ban nyílt
meg a régi-új intézmény, a charlottenburgi kastély Knobels-
dorff-szárnyában. A viszonylag szűkös helyszín és a Kelettel
szembeni bizonyítási vágy hamarosan komolyabb ambíció-
kat inspirált. Egy pályázatot követően 1968-ban Rolf Gutbrod
el is készítette az új, hatezer négyzetméteres épület terveit, az
azonban csak 1985-re épült fel, az egykori Postdamer Platztól
nem messze emelt új kulturális városközpont részeként, Lud-
wig Mies van der Rohe nemzeti galériája és Hans Scharoun fil-
harmóniája között.¹¹

¶ A téglával és betonnal burkolt, változatos, kubusos tömegekkel
tagolt épület a brutalizmus ismert, de nem a legjobban sike-
rült berlini példái közé tartozik. A belső udvar köré csoporto-
sított, két szint belmagasságú kiállítóterekbe kronologikus,
egy útvonalra szervezett kiállítást terveztek. Ehhez kapcsoló-
dott a megnyitás idején korszerűnek számító „Info-Galerie”,
bőséges ismereteket nyújtó szöveges és képes tablókkal. A be-
mutatás a századfordulóig terjedt, amelynek gyűjtésével ez a
múzeum szintén a hatvanas években kezdett foglalkozni; ön-
álló kortárs szekció, a „Neue Sammlung” csak az új épületbe
költözéssel jött létre.

[9] A Kunstgewerbe-
museum számos
egykori műkincse,
köztük Priamosz
kincse Trójából,
a mai napig orosz
múzeumokban
található.

[10] Eva Mühlbacher
(ed.): Kunstgewerbe-
museum. Führer
durch die
Sammlungen.
Staatlichen Museen
zu Berlin, 1988.

[11] Kulturforum,
Matthäikirchplatz,
10785 Berlin.

A Kunstgewerbemuseum 1985-ben megnyílt központi épülete

az újraegyesítést
követően alkotott
konceptiót már
a két házra
dolgozták ki

„a terművészet
múzeumát”
rendezték be

¶ 1985-ben már senki sem számított rá, hogy néhány év múlva azon kell gondolkozni: miként hangolható össze az évtizedekig egymástól függetlenül létező, gyűjtő és kiállító két intézmény tevékenysége. Az újraegyesítést követően alkotott koncepciót már a két házra dolgozták ki.¹² A köpenicki kastélyt 2001-re teljesen felújították, és kétezer négyzetméteren a korábbi koncepció szerves továbbgondolásaként „a terművészet múzeumát” rendezték be. Itt kapott helyet a bútorgyűjtemény nagyobb része és a szobaméretű installációk – köztük a svájci Haldenstein-kastélyból 1925-ben megvásárolt, 16. század közepi fal- és mennyezetburkolat, a merseburgi tükörkabina 1725-ből, valamint az 1940 óta először kiállított höllrichi „Prunkstube”, a német reneszánsz remeke. Itt maradhatott I. Frigyes ezüstkincse a Stadtschlossból, sőt a korábbi helyszínről még néhány régészeti maradvány is a kiállítás részévé vált. A Gutbrod-féle főépületben hétezer négyzetméteren a néhány évvel korábban rendezett kiállítást kibővítve, de alapjaiban változatlanul, korszakok szerint mutatják be a tárgykultúrát, a történelmi kincsegyüttesekkel, valamint a majolika-, a fém, a porcelángyűjteményekkel és néhány válogatott bútoradarabbal. A kimondott cél az volt, hogy a Gemäldegalerie világszínvonalú, ugyancsak időrendben prezentált képzőművészeti anyaga mellett itt egy „művészettörténetileg megalapozott”, erős szakmai koncepcióra épülő gyűjteménybemutató jöjjön létre.

a főépület mellett
elrohant az idő

„Szörnyű
szolgáltatási
színvonal”,

„érzéketlen
kiállítás”

¶ A történet itt boldogan folytatódhatna. Míg azonban a köpenicki kastély bevált, voltaképp kellemes családi kirándulóhelyszínné lett, a főépület mellett elrohant az idő. Nehezen érthető ez abban a városban, ahol az eltöltött vendégéjszakák száma folyamatosan növekedve 2016-ban meghaladta a 31 milliót, és ahol tudatos, politikailag is támogatott koncepció mentén eurómilliókat fektetnek a kortárs kultúra és művészet patronálásába. „Szörnyű szolgáltatási színvonal”, „érzéketlen kiállítás” – csak kettő az ismert utazási honlap, a Tripadvisor felhasználói véleményei közül. Két hatalmas előnye: a központi lokáció és a fantasztikus gyűjtemény közül a múzeum egyiket sem tudja kihasználni. Az előbbi okára maga a Kulturforum kínál magyarázatot, amely jelen formájában

[12] Barbara Mundt: Das Kunstgewerbemuseum. In: Jürgen Bunkelmann (ed.): Standorte-Standpunkte. Staatliche Museen zu Berlin, 1994, 30–31.

komoly eséllyel szállna ringbe a „minden idők legrosszabbul sikerült múzeumi együttese” címért. A Postdamer Platz hiába öt perc csupán, az idejutás nehézkes. A lejtős, árnyéktalan, faltól falig kövezett és jellegtelen, alacsony tömböktől ölelt központi térről azt gondolnánk, már nem is lehet taszítóbb – de aztán észrevevessük, hogy egy rosszul elhelyezett szellőző egyszerűen kitakarja a Kunstgewerbemuseum főbejáratát. A Gutbrod-féle tömb ridegségén nem enyhített a Kuehn Malvezzi építésziroda vezetése, 2014-es belső felújítás – részleges lévén, ebből a központi kiállítóterek és a mellékhelyiségek ki is maradtak. A rossz arányú és akusztikájú előcsarnokban nehéz a tájékozódás, hiába kiabálnak a Double Standards új, élénkpiros feliratai a falakon.¹³ A kiállításokon a semlegeség személytelenségbe csap át: a neonfényes termék üvegvitrineiben halmozódó, évszázados tárgyak rideg magányossága menekülésre készlet. Látogató alig, csak a teremőrök walkie-talkie-ja visszhangzik a termekben.

látogató alig, csak a teremőrök walkie-talkie-ja visszhangzik a termekben

se kávézó, se múzeumi bolt, hogy a pelenkázóról ne is beszéljünk

Jelenlegi állapotában a Kunstgewerbemuseum a mahlsdorfi kúria szöges ellentéte: csupa szakmaiság, zéró személyesség. Úgy tűnhet, a múzeum mindent megtesz a látogatók elriasztásáért. E sajátos törekvés részének tudhatjuk be, hogy jelentőségéhez és méretéhez képest az intézményben ritkák a releváns időszak kiállítások.¹⁴ Ha azonban az ember ilyesmit akar látni, bőven van miből válogatni Berlinben, legyen szó állami vagy magánintézményekről. Az „Északi Követségek”

[13] Az igazsághoz hozzátartozik azonban, hogy a kétéves felújítás végén, 2014-re elkészült irányítórendszer German Design Awardot kapott a „kommunikációs dizájn” kategóriában.

[14] Online 9170 tárgy érhető el a múzeum gyűjteményéből az smb-digital.de/eMuseumPlus címen.

A Kunstgewerbemuseum lépcsőháza

kiállítóterében¹⁵, amelyet közösen működtet Dánia, Finnország, Norvégia, Izland és Svédország helyi kirendeltsége, rendszeresek az apró, de igényes dizájnkiállítások – 2017 második felében például *Century of the Child* címmel a gyermekközpontú skandináv dizájn múltját s jelenét mutatták be, bevallottan a New York-i MoMA 2012-es nagykiállításától ihletve.¹⁶

egy hajdani sörgyár,
az úgynevezett
Kulturbrauerei
önálló, ingyenesen
látogatható
múzeuma

több mint
hetvenezer
objektumuk online
is megtekinthető

2016-ban
a romániai
vendégmunkások
építő- és
lakáskultúráját
mutatták be

Bröhan-Museum

az első kereskedők
között kezdett
az 1889 és 1939
közötti időszak
iparművészetével
foglalkozni

¶ Skandinávia helyett az NDK történelmének feldolgozására szakosodott egy hajdani sörgyár, az úgynevezett Kulturbrauerei önálló, ingyenesen látogatható múzeuma, amelyet a Stiftung Haus der Geschichte der Bundesrepublik Deutschland állami alapítvány működtet.¹⁷ A múzeum gondozza az NDK 1962-től tanácsként, majd 1972 és 1990 között állami hatóságként működő Formatervezési Hivatalának teljes archívumát, amelyből 2016–2017-ben nagy sikerű kiállítást is rendeztek,¹⁸ több mint hetvenezer objektumuk pedig online is megtekinthető.¹⁹ A Dahlemben található, transzdiszciplináris elvek alapján működő Museum Europäischer Kulturen ugyancsak gyakran rendez a témába vágó időszaki kiállítást; 2014–2015-ben az akkor hatvanéves potsdami textilkutató- és oktatóközpont történelmét, 2016-ban a romániai vendégmunkások építő- és lakáskultúráját mutatták be; idén, a reformáció emlékévében pedig egy különleges, figurális szöttes került a középpontba, amelyet 1667-ben a 150. évfordulóra készített a ditmarscheni Anna Bump.

¶ A fentiekén túl több szakintézmény működik Berlinben, ahova bátran fordulhatunk, ha többet szeretnénk megtudni a német tárgy- és formakultúra történetéről. Ráadásul ezek nem csak szemléletükben, de gyűjtőkörüket illetően is széles spektrumot fednek le. Időrendben haladva a Bröhan-Museummal illik kezdenünk, amely a Jugendstil, az art deco és a funkcionalizmus tartományi múzeumának jól csengő címét viseli. A múzeum névadója, Karl H. Bröhan az 1960-as évek közepén költözött Berlinbe és váltott a fogászati termékek nagykereskedelméről a műkincsekére. Az első kereskedők között kezdett az 1889 és 1939 közötti időszak iparművészetével foglalkozni – ehhez Nyugat-Berlin zárt piacot, viszont páratlan felfedeznivalókat kínált. Bröhan nem csak a piaci igényeket

[15] Nordische Botschaften, Felleshus | Gemeinschaftshaus. Rauchstraße 1, D-10787 Berlin.

[16] A vándorkiállítás, amelyet a svéd Vandalorum Művészeti- és Dizájnközpont, a Dán Dizájnmuzeum és a helsinki Dizájnmuzeum rendezett, 2017. július 14. és október 22. között volt látható Berlinben.

[17] Museum in der Kulturbrauerei, Knaackstraße 97, 10435 Berlin.

[18] *Alles nach Plan? Formgestaltung in der DDR* (2016. 04. 08.–2017. 03. 19.).

[19] Az online gyűjtemény a hdg.de/museum-in-der-kulturbrauerei/sammlung/oldalrol-erhető-el.

a húszas-
harmincas évek
iparművészetére
fókuszáló
gyűjteményét
Bröhan 60.
születésnapján,
1981-ben Berlin
tartományának
ajándékozta

tartotta szem előtt; saját, dahleми villájában már 1973-tól közszemlére tette idővel 16 ezer darabosra gyarapodó műgyűjteményét. A berlini Königliche Porzellan-Manufaktur (KPM) termékeiből összeállított kollekcója ma a Stiftung Preussische Schlösser und Gärten Berlin-Brandenburg porcelángyűjteményének része, a charlottenburgi kastély parkjában álló Belvedere-pavilonba lépve. Személyes preferenciái szerint összeállított, a szecesszió, valamint a húszas-harmincas évek iparművészetére fókuszáló gyűjteményét Bröhan 60. születésnapján, 1981-ben Berlin tartományának ajándékozta. Ebből 1983-ban nyílt meg a nevét viselő, 1994 óta tartományi rangú és fenntartású múzeum a charlottenburgi kastély előtt álló, késő-klasszicista kaszárnyaépületben, ahol ma is működik. Az első igazgató az alapító lett, és maradt egészen 2000-ben bekövetkezett haláláig.

¶ A gyűjteményt az erre a célra nem épp tökéletes, kis terű szobákra osztott épületben, hozzávetőlegesen ezer négyzetméteren mutatják be.²⁰ Az aktuális, 2016-ban nyitott állandó kiállítás az 1900-zal induló három évtized francia és német művészetéről kínál átgondolt összehasonlítást, olyan nevekkel, mint Riemerschmid, Gaillard vagy Bruno Paul. A különlegességek közül érdemes kiemelni Paul Iríbe bútorait, Jean-Lambert Rucki szobrait és festményeit, valamint Gerrit Rietveld drótüvegből készült komódját – utóbbi sok más tárgyhoz hasonlóan az Ernst von Siemens Kunststiftung letéte. A teremsor végén egy komplett frankfurti konyha Margarete Schütte-Lihotzky-tól; 2015-ös vásárlás. A kellemesen szellős bemutatótermek, a kissé száraz, neutrális tálalással, valamint a német, francia és angol nyelvű kísérőszöveg inkább idéz egy stílusosan berendezett kereskedelmi galériát, mint egy múzeumot. Az állandó tárlat az időszakos termek felett, a harmadikon folytatódik; itt a tanulmányi raktárra emlékeztető, galériás térben, amely a múzeum rendezvényeinek is helyszíne, a legújabb szerzemények (húszas évekbeli berlini csövázás bútorok) mellett jó néhány Zsolnay porcelánt is láthatunk, valamint egy elég szép válogatást a magyar származású formatervező, Eva Zeisel Németországban készült munkáiból. A népszerű témákat választó, de igényesen megrendezett

az aktuális, 2016-ban nyitott állandó kiállítás az 1900-zal induló három évtized francia és német művészetéről kínál átgondolt összehasonlítást

inkább idéz egy stílusosan berendezett kereskedelmi galériát, mint egy múzeumot

[20] A gyűjteményből körülbelül ezerkétszáz tárgy érhető el digitalizálva a bildindex.de, valamint a deutsche-digitale-bibliothek.de oldalon.

2004 óta van baráti körök is, amely aktívan támogatja a gyűjteménygyarapítást és a kiállítások megrendezését

időszaki kiállítások a múzeum jól definiált fókuszát a 19–20. századi képzőművészet, valamint az 1950 utáni iparművészet területére is kibővítik. A teljesen akadálymentes múzeumban a látogatók számára elérhető ingyenes, angol és német audio guide, gyakran tartanak csoportos vezetések, és 2004 óta van baráti körök is, amely aktívan támogatja a gyűjteménygyarapítást és a kiállítások megrendezését. A kasszánál megvásárolhatók a múzeum kifejezetten igényes katalógusai, valamint néhány további szakkönyv és képeslap. Nincs viszont étterem vagy kávézó az épületben – igaz, a környék bőségesen kínál ilyesmit.

¶ A Bröhan nagy hasznát látja annak, hogy mára Nyugat-Berlin Dahlem és a Kulturforum mellett harmadikként kialakuló múzeumi negyedének részévé vált. A szomszédos, illetve az utca túloldalán álló, Friedrich August Stüler tervezte ikerépületekben Heinz Berggruen Picassókban bővelkedő modern művészeti gyűjteménye, valamint a szimbolista-szürrealista művészetre szakosodott Scharf-Gerstenberg-kollekció látogatható néhány éve – mindkettő a Nemzeti Galéria részeként. Pár lépésre a charlottenburgi kastély és kertje Berlin egyik legnépszerűbb turisztikai attrakciója, amely a második világháborúban legalább annyira súlyosan károsodott, mint a lebontott Stadtschloss, de helyreállítására az elmúlt időszakban eurómilliókat áldozott a német állam. Bár közös belépőjegy nincs, programok szintjén az intézmények együttműködnek; a Bröhan és a Berggruen, valamint a közeli Rathgen-Forschungslabor, amely 1888-as alapításával a világ legrégebbi múzeumi kutatólaboratóriuma, 2017-ben már harmadik alkalommal rendezett közös nyári fesztivált.

¶ A gyűjtemény időrendiségét tekintve egy sajátos intézménnyel kell folytatnunk: a Werkbundarchiv – Museum der Dinge a 20–21. század tárgy- és termékkultúrájával foglalkozik, fókuszában a tömegtermeléssel. Erre utal az intézmény szokatlan névválasztása is: itt nem művészetről vagy dizájnról van szó, „a tárgyak múzeumát” minden érdeklő, ami a hétköznappal kapcsolatos. Ennek alapját, a múzeumi munka kiemelt terepét az 1907-ben alapított Deutscher Werkbund eredményei és azok kortárs hatása, interpretációja jelenti.²¹ Bár

a Werkbundarchiv – Museum der Dinge a 20–21. század tárgy- és termékkultúrájával foglalkozik, fókuszában a tömegtermeléssel

„a tárgyak múzeumát” minden érdeklő, ami a hétköznappal kapcsolatos

[21] Az 1947-es újjralapítást követően ma is működő Deutscher Werkbundtól azonban az intézmény független.

Ezüstedények a Werkbundarchiv gyűjteményéből
Werkbundarchiv - Museum der Dinge

a hagyományos művészeti képzés, a piaci elvárások és az ipari tömegtermelés közötti szakadékok áthidalására létrejött Werkbund, alapítói között olyan nevekkal, mint Joseph Maria Olbrich, Peter Behrens, Richard Riemerschmid és Bruno Paul, a Bauhaushoz mérhető jelentőségű intézmény, valódi fényét a roszsz időben jött első világháború, majd később a Bauhaus üstökösszerű felfutása elhomályosította. Ennek ellensúlyozására hozta létre az archívumot a hetvenes évek elején három berlini szakember: Diethart Kerbs művészetpedagógus, Jonas Geist építészteoretikus, történész, valamint az erdélyi születésű, tízéves kora óta Németországban élő művészet- és fotótörténész, Janos Frecot. Azóta a nonprofit Werkbundarchiv e.V., amely Berlin tartomány támogatásából működik, 35 ezer dokumentumot és negyvenezer tárgyat gyűjtött össze a témával kapcsolatban, hogy a tízezer kötetes könyvtárról ne is beszéljünk.^[22] Az intézmény relatív nemzetközi ismeretlenségében a rendelkezésre álló hely hiánya játszik szerepet. Míg 1986 és 2002 között a Martin-Gropius-Bauban használt nyilvános teretek komoly láthatóságot biztosítottak, ezt követően a Werkbundarchivnak fél évtizedig nem volt állandó kiállítóhelye. 2007 óta egy teljesen átlagos polgárház két szintjén működik, az iroda és a nyilvános archívum az elsőt találhatók, egy korábbi műhely ötszáz négyzetméteres terében, az időszakos kiállítóter pedig a harmadikon.^[23] A bejáratnál falatnyi dizájn-bolt hívogat beljebb; pár lépés, és a legtöbb izgalmat kínáló archívumban vagyunk, amely látványtárként tárgyak ezreit mutatja be, laza kronologikus és asszociatív rendben, vitrineként több-kevesebb értelmezési lehetőséget kínálva. Itt is kiállítottak egy frankfurti konyhát – ez a múzeum azonban értelmezési kontextust is ad mellé, a tervező Schütte-Lihotzky 1985-ös interjújával, archív fotókkal és filmekkel, valamint két, a modern lakáskultúrát meghatározó berendezés történetét kutató szakember segítségével. A vitrinekben megfér egymástól nem messze a Rubik-kocka, Breuer B 64 széke, a Berlin ostromában megégett, modernista asztali lámpa és Heinrich Tessenow faliorája, amely a Werkbund-elvek továbbélését mutatja azt követően is, hogy a náci 1934-ben feloszlatták a szervezetet. Legkésőbb a Hitler-arcképes

a nonprofit Werkbundarchiv e.V., amely Berlin tartomány támogatásából működik, 35 ezer dokumentumot és negyvenezer tárgyat gyűjtött össze a témával kapcsolatban, hogy a tízezer kötetes könyvtárról ne is beszéljünk

2007 óta egy teljesen átlagos polgárház két szintjén működik

egymástól nem messze a Rubik-kocka, Breuer B 64 széke, a Berlin ostromában megégett, modernista asztali lámpa és Heinrich Tessenow faliorája

[22] Ebből online 12 500 tárgy és dokumentum érhető el a sammlung.museumderdinge.de/oldalon.

[23] Oranienstraße 25, D-10999 Berlin. Bár egymástól függetlenek, praktisan egészíti ki az intézmény profilját az épület földszintjén működő, nívós művészeti könyvesbolt, illetve az NGBK - Neue Gesellschaft für bildende Kunst itt működő kiállítótere.

kispárnánál koppan a tantusz: a Werkbundarchivot nem elsősorban a tárgyak művészettörténeti vagy anyagi értéke, hanem azok története, használata, szimbolikája, hatása érdekl.

időszaki
kiállításai
a Werkbundarchiv
kínálja messze a
legprovokatívabb
gondolatokat
a városban

¶ A múzeum csapata, a kilencvenes évek óta itt dolgozó Renate Flagmeier vezető kurátor irányításával, kedveli a járatlan utakat, így időszaki kiállításai a Werkbundarchiv kínálja messze a legprovokatívabb gondolatokat a városban. Az *Ismeretlen Kabinetje* projekt keretében például több lépésben a környéken kiválasztott városi helyszínekről: üzletekből, szervezeti székhelyekről vontak be szereplőket a múzeumi gyűjteményben található, ismeretlen funkciójú tárgyak kutatásához, olyan széles körű tudástartalmat érve el, amely jellemzően nem áll egy muzeológus vagy művészettörténész rendelkezésére. Az *Object Lessons* az anyagok eredetével, egymásra hatásával, feldolgozásával és különféle kontextusokban mutatott jelentésével foglalkozott, a *Young Collectors* a mai tinédzserek gyűjtőszenvendélyét kutatta. Az elmúlt években bemutatták a Berlinben élő öt nyugat-afrikai menekült alapította CUCULA dizájnstúdió objektjeit, a Berlin 1945 utáni újjáépítéséhez készült lakáskonceptiókat, az elmúlt évszázad reklámgrafikájának evolúcióját... Az időszaki kiállításokhoz jellemzően változatos programkínálat kapcsolódik, hangsúlyal a fiatal korosztályon. A múzeum egyébként is együttműködik a Berlin-Weissenseeben található Marcel-Breuer-Schule faipari középiskolával. Érdemes megemlíteni azt is, hogy a kiállítások arculata, grafikai megjelenése kivételesen igényes – ezt olyan jó nevű ügynökségek és tervezők bevonása garantálja, mint a Sascha Lobe L2M3 vagy Alex Valder.

hatása messze
túlnyúlik
az Oranienstraße
néhány száz
négyzetméterén

¶ Míg nemzetközileg kevésbé látható a „nagy” helyi múzeumokhoz hasonlítva, a Werkbundarchiv németországi hatása messze túlnyúlik az Oranienstraße néhány száz négyzetméterén. Ezt az utóbbi években kissé alábbhagyott, korábban igen aktív publikációs tevékenység mellett a vándorkiállítások támogatják, amelyek rövid ismertetése a szükséges alapadatokkal a honlapon is elérhető.²⁴ Ezek között van klasszikusabb, amely az építész-reformer Hermann Muthesius munkásságát ismerteti a gyűjteményben őrzött hagyaték segítségével, és van avantgárdabb, amely a tervezett tárgyak újrahasznosí-

[24] museumderdinge.de/ausstellungen/wander-ausstellungen.

Das Bauhaus-Archiv / Museum für Gestaltung
Bauhaus-Archiv Berlin / Fotó: Karsten Hintz

tását, perszonalizációját kutatja az archívum tárgyai, például a „csináld magad” filozófia vagy segélytárgyak bemutatásával. A *Masse und Klasse* című, az NDK alkalmazott grafikáját ismertető 2016-os tárlat például 2017 második felében a Dunaujváros keletnémet megfelelőjének számító Eisenhüttentadtban volt látható.

a Bauhaus-Archiv
története nem is
lehetne kollektívabb

¶ A tárgykultúrával foglalkozó berlini intézmények sorából kihagyhatatlan az időrendben legaktuálisabb: az 1919-ben alapított Bauhaussal foglalkozó archívum és múzeum. A Bauhaus-Archiv története nem is lehetne kollektívabb, azaz bauhausosabb. Walter Gropius többedmagával alapította 1960-ban, Darmstadtban.²⁵ A múzeum programját az egyik alapító, egyben a későbbi első igazgató, Hans Maria Wingler dolgozta ki 1963–64-re, együttműködve Wils Ebert diákjaival a Hochschule für bildenden Künsteről.²⁶ Ezek alapján készítette el Gropius az első tervet az 1945-ben alapított The Architects Collaborative tagjaként, Louis A. McMillen és Richard Sabin közreműködésével – még a darmstadti Rosenhöhére, látótávolságban Joseph Maria Olbricht híres Hochzeitsturmjától és a környező darmstadti művészkolóniától, a Deutscher Werkbund bölcsőjétől. A 1968-as stuttgarti nagykiállítás azonban sokak figyelmét a Bauhausra irányította – köztük volt Berlin építésügyi szenátora, Rolf Schwedler is. Az intézmény végül ide is került, ahol az iskola utolsó időszakában, 1932–33-ban működött. Új helyszínét épp ötven évvel az alapítás után, 1969-ben hagyták jóvá, az alapító Gropius halálának évében. Helyét a tervezőasztal mellett Alexander Cvijanovic vette át.²⁷ Az általa Berlinre adaptált tervek alapján, 1979 decemberére készült el a változatos tömegű, kétszintes, kiállítóteret, könyvtárat, irodákat, archívumot és egy apró kávézót magában foglaló épület a Landwehr-csatorna partján.

¶ 1977 óta használt hivatalos nevével a Bauhaus-Archiv / Museum für Gestaltung az első, egy konkrét művészeti iskola kutatására és bemutatására specializált intézmény Németországban; egyben az első, amely a nevébe foglalta a más nyelvekre jellemzően a „dizájn” szóval fordított „Gestaltung”-ot. Alapját Walter Gropius felbecsülhetetlen értékű privát gyűjteménye mellett számos olyan hagyaték alkotja, amelyek

[25] Hans M. Wingler: Das Bauhaus-Museum in Berlin. In: Peter Hahn-Christian Wolsdorff: *Bauhaus Archiv - Museum*. Gebr. Mann Verlag, Berlin 1987, 9–14.

[26] Ma Universität der Künste Berlin (UdK).

[27] Az 1923-ban Jugoszláviában született Cvijanovic ma Gropius utolsó élő közvetlen munkatársainak egyike.

Alfred Arndt épületterve, Dessau, 1926
Bauhaus-Archiv Berlin, Fotó: Markus Hawlik © VG Bild-Kunst, Bonn 2017

MEISTER DOPPELHÄUSER von Alfred Arndt, 1926, Dessau

Staab Architekten nyertes pályázata a berlini Bauhaus-Archív új épületéhez
© Staab Architekten

a nemzetközi
dizájnkutatás
és -tudomány
megkerülhetetlen
intézményévé nőtte
ki magát

közül sok – például Georg Muche vagy Herbert Bayer részéről – már az alkotó életében idekerült. Számban és értékben kiemelkedő Moholy-Nagy László munkáinak együttese is. A múzeum gyűjteménye reprezentatív képet ad a Bauhaus oktatási tevékenységéről, Johannes Itten, Josef Albers, Paul Klee kurzusairól, de foglalkozik a Bauhaus előzményeit jelentő közép- és kelet-európai jelenségekkel, illetve a közvetlen utódintézménynek tekinthető chicagói New Bauhausszal is. Az elmúlt évtizedekben a Bauhaus-Archiv a nemzetközi dizájnkutatás és -tudomány megkerülhetetlen intézményévé nőtte ki magát. Gyarapodása a mai napig folyik; legutóbb három egykori textiles hallgató, Benita Koch-Otte, Gertrud Arndt és Gunta Stölzl hagyatékát leltározhatták be.²⁸ A gyűjteményt félállandó kiállításon mutatják meg, amelynek egyik fókuszában most épp Breuer Marcell bútorai állnak – de látható például Molnár Farkas vörös kockaházának makettje vagy Moholy-Nagy Tér-Fény Modulátorának működőképes másodpéldánya is. Az ideiglenes kiállítások jellemzően az iskola egy-egy érdekes, kevésbé ismert alkotójára vagy fókuszára hívják fel a figyelmet, emellett hiánypótló kiadványokat jelentetnek meg; az egykori diákjaihoz kapcsolódó „Bauhausler” könyvsorozatban látott például 2014-ben napvilágot a pécsi születésű Mittag-Fodor Etel Dél-Afrikából előkerített, a magyar olvasó számára is izgalmas önéletírása.

az elmúlt
évtizedben
megduplázódott
látogatószám
túllépi az évi
százezret

A Bauhaus-Archiv a szakma mellett a turisták kedvencévé is vált. Az elmúlt évtizedben megduplázódott látogatószám túllépi az évi százezret, több mint nyolcvan százalékuk külföldi. A rohamot a falatnyi kávézó és ajándékbolt mellett már a szűkös kiállítótér is nehezen viseli. Ez utóbbiból következik az intézmény másik súlyos elmaradása a kortárs reflexiók bemutatásának, azaz a Bauhaus örökségének terén. A befogadóképesség határai az ideiglenes kiállítások időtartamára is hatással bírnak: a látogatók jobb elosztása érdekében jellemzően négy-hat hónapig tart nyitva egy-egy tárlat, a programkínálatra így leginkább a komótoság jellemző. A közelgő centenárium jó alkalmat kínál a hiányok pótlására: 56 millió euróból helyreállítják és kibővítik a múzeum otthonát. A behatárolt lehetőségek miatt a helyi Volker Staab építészirodája

[28] Erről a német polgárok többek közt a szövetségi államok által fenntartott Kulturstiftung der Länder ingyenes kulturális magazinja, az *Arsprototo* 2017/3. számából értesülhettek, amely az új szerzemények között Breuer Marcell 1924-es gyermekbútor-kollekcióját és Kárász Judit egy kivételesen szép, Berger Ottiról készült portréját is bemutatja. (Britten: Kaiser-Schuster: Gewebe und Gestaltung, 26–33.)

DEUTSCHE
WERKBUND
AUSSTELLUNG

MAI-OKTOBER
COELN 1914
KUNST IN HANDWERK · INDUSTRIE
UND HANDEL · ARCHITEKTUR

PETER DOVENOGHEN, O. P. B. H. ERBEYD - COELN

Bauhaushoz
kötődő két másik
helyszínen 2019-
re elkészülnek az új
múzeumok

egy hatszintes toronyban (és alatta) helyezte el az új, kétezer-háromszáz négyzetméternyi kiállítóteret, míg a régi épületet teljes egészében az archívum veszi használatba. Bár a terveket már 2015-ben bemutatták, az új épület nem lesz beköltözhető 2021 előtt – azaz az évfordulós kiemelt eseményeket még a jelenlegi körülményekre kell méretezni.

¶ Ennek következtében az intézménynek hamarosan komoly konkurenciával kell majd szembenéznie, hiszen a Bauhaus-hoz kötődő két másik helyszínen 2019-re elkészülnek az új múzeumok. A világhörökség részét képező legendás, Gropius tervezte campus fenntartója, a Stiftung Bauhaus Dessau egy fiatal barcelonai építész, González Hinz Zabala bevonásával emel kétezer-egyszáz négyzetmétert a Berlin után nagyságrendben második, negyvenezres kollekciójának, míg az alapításkori helyszínen a 13 ezer tárgyat őrző Klassik Stiftung Weimar két német építész, Heike Hanada és Benedict Tonon tervei alapján építkezik. Mindhárom helyen több száz résztvevőt vonzó, nemzetközi tervpályázaton választották ki a tervezőket – és persze mindhárom helyszín gőzerővel készül a centenáriumi ünnepekre.

¶ A következő évek sok újat tartogatnak a dizájn és a tárgykultúra iránt érdeklődők számára Németországban: 2018-ban a Kunstgewerbemuseum ünnepli alapításának 150. évfordulóját, a 2019-es Bauhaus-jubileum pedig országos eseményekkel jár majd együtt. Ez utóbbi nyilvánvalóan terepet kínál majd a kortárs reflexiókhoz, amelyek intézményi háttere momentán mintha hiányozna – a legmaibb intézmény, a Werkbundarchiv – Museum der Dinge hatását legalábbis nem lehet például az új londoni Design Museum jelentőségéhez mérni. Igaz azonban az is, hogy Berlin nem a kortárs dizájn német fővárosa: a German Design Award éves versenyét rendező Német Dizájn Tanács (Rat für Formgebung) székhelye Frankfurt-am-Main, míg a globálisan is ismert Red Dot dizájn múzeuma és intézete Essenben működik. Az intézményrendszer, sőt a hosszú nevű német állami és magánalapítványoknak köszönhetően még a pénzügyi háttér is meglenne azonban egy határozott lépéshez a kortárs irányába a csövázás bútor felől – a közeljövőben kiderülhet, ki teszi meg elsőként.

Az első gyűjteményi kiállítás a Hofburg báltermében, 1866
Ludwig Angerer felvétele © MAK